

5049

„JORGOVANKE“

LEGENDE I BALADE,

PJESME ZA HRV. ODRASLU MLADEŽ.

NAKLADA KJIŽARE
LJUDEVITA SZEKLERA
U OSIJEKU 1906.

„JORGOVANKE“

LEGENDE I BALADE,

PJESME ZA HRVATSKU ODRASLU MLADEŽ

SPJEVAO :

Adolf Makale.

O S I J E K 1906. _____

Tisak i naklada tiskare i knjižare LJUDEVITĀ SZEKLERA.

5049

13.024²²

826.2-1

GRADSKA I SVEUCILISNA KNJIZNICA
OSIJEK

871343836

I. Pjesma.

Nesretno je bilo ljudsko pleme
Već u prvom ovog sv'jeta času,
Kad se svjetlo sa plavetna neba,
Ko biserje po svoj zemlji rasu.

Iz Edena prognani Adame,
Svugdje se je ovim sv'jetom vrzo.
U suzama tražio je mira,
Al mu dušom prvi grijeh trzo.

A na prvoj travi blagi Abel
U rumenoj kupao se krvi,
Dok prokleti Kain svud se krio,
Gdje krv ljudsku prolio je prvi.

A kad Tvorac s lazurnih nebesa
Na zemljicu prvi pogled svrnu,
Žarko mu se pomutilo oko,
Sav se stresao i sav je protrno.

Pa je rajska zatvorio vrata,
Da strahote goleme ne gleda.

I od sebe odbacio bio
Prve ljude — zemlje prva čeda.

A kad rajska sklopila se vrata
I svod neba smračio se vedra,
Zaplakalo ljudstvo, ko da zmija
Otrovna mu uljegra u njedra.

Tad nad zemljom svoja teška krila
Razastrla tmina nedogledna,
Samo kadkad munjom zaplanuše
Razjedjena nebesa pravedna.

Plakalo je ljudstvo neprestance,
Al kad jednom stubokom zatresa
— Jauk bolni i plač mu preljuti
Sitnu zemlju i vječna nebesa;

Otvore se širom rajska vrata,
Ko dva krila b'jela herubina
I Bog dobri med ljudstvo se nadje
Okruženo a od gustih tmina.

Pa ugledav c'jelo čovječanstvo
U očaju, plaču, tuzi, b'jedi,
Dozove si preda se andjela,
Pa mu toli blago zapovijedi:

„Oj kerube, oj ljiljane b'jeli!
Ded raširi svoja krila laka,
Pa odleti do plavih mi dvora,
Što se viju gore vrh oblaka!

Tri biserne ljeskaju se zrake
Od prav'jeka na vječnoj mi kruni;
Uzmi jednu, — „pjesma“ joj je ime,
Pa ju s neba na zemljicu struni!“

Prhnu andjel ko lagana str'jela,
Pa kada se našo nad oblaci
Udje u raj i bisernu zraku
Na zemljicu iz lazura baci.

A kad zraka na zemljicu pala:
Na iztoku sunašce zarudi,
Sv'jet se prenu ko na život novi,
Pa i ljudske umire se grudi.

I nestade nevolje i b'jede
I nestade plača i jauka!
Oh, koliko žarka pjesma može
Kad raj stvara iz boli i muka!

Pa i danas ona čarna zraka
Kud god tajnom svojom dopre silom:
Niče žarko plemenito srce,
Koje pjesmom pobrati se milom.

II. Lijer.

Kad se ono rumen prve zore prosu,
Prvi tračak sunca kad pozlati br'jeg:
Svakakim se šarnim cv'jećem narav osu,
Tek ne ljupkim l'jerom, bijelim ko sn'jeg

Pa kad prvog dana zašlo sunce milo,
Kad prekrila noćca prvi put taj sv'jet:
Drveće i cv'jeće Tvorca je molilo,
Neka dade zemlji taj preb'jeli cv'jet.

Dignula se molba kao ptica b'jela,
Pa kada u Božju uljegnula dver,
Poslao je Gospod na zemlju andjela,
Da zasadi svuda mirisavi l'jer.

Poput majskog, šarnog, nestašnog leptira
Sletio je kerub, ostavio raj,
Pa umoran da se nauživa mira,
Zaspao je slatko u hladovit gaj.

Spavao je kerub pō bijela danka,
Pa kad lahor takō lice mu i grud,

Prenuo se nevin iz nevina sanku
I pošao lijer da posadi svud.

Hodao je dugo po širokom sv'jetu:
Motrio je polja, na drveću list,
Motrio je rosu na šarenu cv'jetu
I ko alem njezin drhtajući blist.

Hodao je dugo . . . . pa kad ugledao
Prvu žrtvu mržnje, težki bratski gr'jeh;
Kad do mrtvog dobrog Abela je stao,
U plač mu se ljuti prometnuo sm'jeh.

Pa je pošo dalje, lijuć suze vrele,
Prve u životu suze ko biser,
A iz svake cv'jet je nikō šare b'jele,
Koga danas ljudi nazivaju l'jer“.

III. Bajam.¹⁾

Grobištem „Gradina“
Grobovi se nižu,
Oko njih se bori,
Jablani ne dižu.

Al na b'jelom grobu
Dobrog djaka Bare²⁾
Bajam raširio
Svoje grane stare.

1.) Ova pjesma spjevana po istinitom događaju. „Gradina“ jest zajedničko grobište selā Murtera i Betine. Na grobištu je jedino stablo „bajam“.

2.) Djak Bare Bosna; umro je 1879 od patula (ospicā ili sapnicā.)

Za kužne bolesti
Zlo cvijet svenuo
Umro — dobroj s'
                                    majci
Od srca strgnuo.

U njedrim mu bio
Jedan bajam samo—
S njim zakopan — niko
Na grobištu tamo.

Kad mrak zemlju skrio,
U grob ga pon'jeli;
Vrh glave stavili
Drven — križić b'jeli.

I danas taj bajam
Stoji ponikao,
Što sa grudi mrtvog
Bare je nikao.

I kad njime vjetar
Tamo, amo vije,
Tužno nad njim plače,
Al suzice krije.

IV. Sreća.

Kad su ono prvi ljudi ljuto sagr'ješili,
Potjero ih Bog iz raja, gdje su sretni bili,
A pred vrata postavio stroga kerubina,
Podavši mu mač ognjeni s nebeskih visina;
Pa nek njime u raj ući već nikome neda,
Dokle sjati danju mjesec, noću sunce zgleda.
Još je Eden divan bio, po njem raskoš svudi,
I svega je jošte bilo — samo nije ljudi.

Stražio je kerub stražu plamenijem mačem,
Dok pred vratim' prvi ljudi javljali se plačem.
Molili su kerubina nek ih pusti ući,
A za milost da će ljubiti njegov mač gorući;
A kerubin kad ih s vrata Edena otisnu,
U plač gorki c'jelo pleme ljudsko tada vrisnu . . .
I iz suza, baš u doba ponoćno i muklo,
Pred vratima zemskog raja jezero je puklo.

Istom zora sa istoka javila se čarna,
I miris se svud prosuo nevin — cv'jeća šarna,
Spustio se Svemogući sa neba modroga,
Da zagleda sve ljepote raja zemaljskoga.
A kad došo do pred vrata, gdje je kerub stao,
I jezero — a od ljudskih suza — ugledao:
Ganuo se i u oku suza mu zasjala,
Niz sveto se lice spuzla — u jezero pala.
A kad žarka Božja suza u jezero minu,
U dragulj se pretvorila i divno zasinu.

Iz Edena čovječanstvu Gospod Bog poteče,
Pa stupivši pred Adama strogo mu odsječe:
„Tvoj je grijeh težak bio; odnio ti sreću;
Pa još sam te protjerao, a za kaznu veću,
Dok si nevin bio, blizu sreća ti je bila,
A sad ti se tek u jednu moju suzu skrila.

Ded' k jezeru od ljudskih suza okom skreni!
Ugledat ćeš na njem plivat dragulj dragocjeni,
On je suza što s mog lica potekla je sveta.
Pa će odsad biti samo sreća c'jelog sv'jeta;
Jer tko jednom vidi dragulj gdje nad vodom pliva,
Vjerno će ga služiti sreća, dok ga bude živa.“

A kad Gospod dovršio, vrnu dvorim rajskim,
A ljudi se svud razišli površjem zemaljskim.
Svak je pošo, samo svoju sreću da potraži,
Težke muke, težke patnje da smiri, ublaži. —
A ja pitam: „Je l' tko zgle do dragulj plivajući?
I jeli mu sreća na to dala cjelov vrući?“

V. Lepiri.

 pradavno doba čarobnijeh bajka
Sa jedincem svojim živjela je majka,
Ljubila ga kano šarno cv'jeće rosa,
Za njeg i po trnju stupala je bosa.
A kad jednog dana shrvale ga boli,
Sirotica majka tople suze proli.
Sa lica joj b'jela padale su suze,

A molila Tvorca neka ga ne uze;
Ležalo je čedo pomućena oka
Časak prije hitra i vesela skoka.
Do njega majčica ronila je suze,
Višnjega moleći, neka ga ne uze;
A iz suze svake, što bi pala doli,
Zlatokrilni šarni leptir se pomoli.
Pa kad puna soba sred tog noćnog mira
Ispunjena bila nestašnih leptira,
Svi prhnuše tada put neba modroga
I pred prijestô paše predobroga Boga.
Pa ga staše molit leptirići zlati,
Neka zdravlje čedu dobrome povrati. — — —
Smiluje se Bože, pa im reče blago:
„Sletite nad ono nevinašce drago!
Pokrijte mu glavu svojim krilim' mekim,
Jer to će mu biti lijekom prijekim!“
Poslušашe Boga leptirići mali,
Pa za časak čedu bolnom doprhali,
A kad nad postelju hitro doletili,
Tananim krilima glavu mu prekrili.
Na to nevinašce tihano zaspalo
I u snu se jednom slatko nasmijalo,
A kada je bilo u prozorje danka,
Prenulo se čedo iz sladjana sanki.

I kada se diglo iz mekog kreveta,
Prhnuše lepiri put Božjega sv'jeta,
A čedo je opet bilo zdravo toli — —
Na krilim' „lepiri“ odn'ješe mu boli.

I Bog dobri tako čedance ne uze —
Smilovao se je na majčine suze.

VI. Smilje.

Kad je prvog puta, a sa neba siva
Stao u pahuljam leden pršit sn'jeg
Sva je zemlja bila tužna, žalostiva —
Bjelilom pokrita dolina i br'jeg.

Gledao je Adam sn'jeg ko meko perje,
Gdje se na zemljicu truni tako čist;
Gledao je na granju čarobno biserje
Ko alemov sjajni motrio mu blist.

A kad pogled vrnu po širom Edenu
Prvi put mu tuga stala parat grud,
Kad ugleda narav nijemu i snenu,
Bolni mir i tugu — naokolo svud.

I tužan je sjeo, roneć suze tiho,
Dok je zime studne vijorio st'jeg:
Golo granje vjetar bijesni je njiho,
A s visina mekan propadao sn'jeg.

A kad sunce bl'jedo zašlo za vrleti
I zadnji mu tračak uminuo drag,
K žalosnom Adamu lagano doleti
Sa nebeskog svoda andjel — toli blag.

„Čemu roniš suze“ — upita ga milo —
Ili ti je srce pritisnuo jad?
„Ili ti ne godi nježno to bjelilo
Pa si s toga tužan i turoban sad?“

Adam mu odvrati: „Meni žao nije,
Sto je sve prekrio mek i studen sn'jeg;
Već sam za to sjetan, što zeleno bilje
Ne kiti dolinu i visoki br'jeg.

Tihano ko zefir andjel mu odvrati:
„Nisi, moj Adame, plakō uzalud;
Bog će tvoje suze znati da naplati,
Jer će sutra milo bilje gledat svud!“

Odletio seraf, a sjetnom Adamu
I na suzne oči ne mogao san.

Čekao je zureć u tu noćnu tamu,
Čekao je željni da osvane dan.

A kad iza gora rodilo se sunce,
Zlatnim tracicim' širnu pozlatilo dol,
I obsjalo gorske visoke vrhunce,
Adama je tužnog ostavila bol;

Jer iz njegovih suza poizniklo milje,
Njemu toli drago ko proljetan cv'jet;
Izniklo je bilje, kog i danas „smilje“
Moj hrvatski slavni, mili zove sv'jet.

7. Majčine suze.

Ineznano davno doba
Pred godina hiljadicom,
Živjela je majka sinom —
Jedinom si uzdanicom.

Zabitna im kolibica
U zatišju stan je bio;
Hladna voda, suhi krušac
Obojici glad tažio.

Gojila je majka sinka
Težkom brigom, težom mukom,
Misleć, da će u starosti
Bit joj b'jednoj — desnom rukom,

Al odoše nade puste,
U crno se majka zavi,
Ugrabi joj smrt jedinca
I u hladni grobak spravi.

Tuži majka i uzdiše
Vazda vrele suze lije,
Odkad sinka smrt joj skrši,
Odkad joj ga grobak krije.

*

Noć je tamna, zv'jezde zlate
Razsvjetluju mrku dobu,
Tužna majka suzna oka
Pram jedinca kreće grobu.

Na grob pade, zagrli ga
I oblije suzam vrućim;
Kroz plač vajni progovori
Glasom tihim . . . umirućim:

„Mili sinko!. . . odkad umr'je
Grudi su mi bola pune;

Kako ti je u tom hladu,
Gdje ti milo srce trune?“

Al sve okol šuti, niti
Ozivlje se sinak zlati. —
Grob ostade pust ko prije —
Kući podje plačna mati.

Kad na vrata groblja stupi
Prepade se — sva ubl'jedi,
Kad ugleda dugo čislo
Mrtvih duša da ju sl'jedi.

Prestravi se s tog prizora
I na zemlju tužna sjede,
Šapućući molbu tiju,
Motreć mrtve sjene bl'jede.

I u zadnjem redu mrtvih
Svog jedinca milog zgleda,
U tananoj košuljici,
A u licu poput — leda.

U rukam mu vrč, al prepun
Vode, kao s vrela čiste;
Kad to spazi sva se ganu,
Znajuć da su suze iste,

Koje ona za njim roni

— Odkad joj ga smrt porazi: —

I kad danak božji svane

I kad sunce s neba slazi

I iz bolnih joj se grudi

Jecajući vinu glasi:

Videć sinka, — njenim suzama

Da košuljku b'jelu kvasi.

Pa mu plačno tiho reče:

„Oh počekaj da ne svisnem

Oh počekaj, na mramorne

Usne da ti cjelov tisnem!“

I već htjede da jedinca

Oko vrata obuhvati,

Al ju tužno on pogleda

I umilnim glasom vrati:

„Daj ne plači, majko draga,

Teške su mi tvoje suze;

Jadovanje, naricanje

Ne povraća smrt što uze.

Od sad nemoj, majko, više

Za mnom puste suze rosit,

Jer u vrču bit će manje,
A i meni laglje nosit.“

To izreče i već sve se
U grobove sjene skriše. —
Kući ode tužna mati,
Al plakala nije više.

VIII. Ružica.

Snivao je prvi Adam
U zemaljskom čarnom rajū;
Snivao je prvi sanak
U zelenom tihom gaju.

I dokle je snivo — zemlji
Javilo se pramaljeće,
A po gori i po doli
Niknulo je prvo cv'jeće.

Pa kud god je steralo se
Majke zemlje — plodno krilo,
Mirilo je svako cv'jeće. —
Tek ružica nije bilo

A kad Adam zbudio se
I ugledao divno cv'jeće,
Prolio je prve suze
Od radosti i od sreće.

*

Gledao je s neba Bože
Adamove prve suze,
Što ih proli niz obraze
Kad mu radost grud obuze.

Al da sreću uveća mu,
Što će život da mu sladi,
Naredio svom andjelku,
Nek ružice svud posadi. — —

Spustio se blag andjelak,
Okle zv'jezde trepte jasne,
Pa pošao ovim sv'jetom,
Kroz gorice šećuć krasne.

Šetao se . . . pa kod grma
Trnovitog kada stao,
Lepira je prvog na njem
Zlatokrilnog ugledao.

I kad htio s nježnom rukom
Da na nj drobna hitro stane,

Ubode se na trn oštri,
A iz prsta krvca ka'ne.

Pošao je seraf dalje
Kroz taj svijet novi, mladi
Tražeć mjesto gdje će cv'jeće
Zororujno da posadi.

Hodao je, — dok iz ruke
Krvca mu je tekla rajna,
A iz svake kaplje krvi
„Ružica“ je nikla bajna.

IX. Andrija i Mirko.

Godine 1202.

I.

Mik uz l'jevi brijeg Drave
Stoji vojnik do vojnika,
Perjanica sila trepti
Na kalpacim' konjanika.

Ispred čete kralj je Mirko,
Njome tamo, amo kroči;
Usnam sm'jeh mu poigrava,
Ko da sve će mirno proći.

Tik uz desni brijeg Drave
Oružje se bojno sjaje:
Pod njim četa, a pred njome
Smjeli vodja Andrija je.

Proti bratu srca — Mirku —
Digao se, da ga svrgne
Sa pr'jestolja, a tad sebe
Da na isti pr'jesto vrgne;

Podno b'jelog Varaždina
Tik uz Dravu četu smjesti,
Sav ogorčen gleda, kad će
U krvav se boj zaplesti.

Obim' četam lica gore
Kao munja oči sjaju;
Ištu željno, da se snadju
U krvavom zagrljaju.

Sunce već se spuštati' stalo,
Za vrhunce u dalj kriti,
A po licu rodne braće
Počela se sjeta liti.

Strepe braća, ipak strepe,
Da ne s'jevne mač sred tmine,

Da krv bratska ne oškropi
Krasno lice domovine . . .

U tom strahu mnoga noćca,
Mnogi danak već je pao,
A još brat se nije bratom
Radi krune klati stao

Drava teče i kroz marmor
Od valova glasak šušti:
„I ti krunu dobiti ćeš;
Neka vlada Mirko, pusti!“

II.

Posred Save kroz valovlje
Leti čamac k Varaždinu;
Dodje, stane; a u četi
Andrijinoj mači sinu,

Iz njeg Mirko hitro skoči,
S' sebe oklop i mač skine;
Sitan prut u ruke uze
I četi si brata vine

Posred čete smjelo hrupi,
Ka kad sunca grane zlato

Il večerom kada mjesec
Medju zv'jezda bljesne jato.

Četu gledne i upita:
„Tko bi od vas srca bio,
Da bi ruke i dom krvlju
Kralja svoga oškropio?“

C'jela četa osupnu se
— Ni da okom tkogod krene —
Svak se lecnu, kao čovjek
Kad se iz sna teškog prene. — —

Časak prodje, i već braća
O bratsko se srce griju,
Sa lica im sjete nesta,
S radosti se n'jemo zriju.

I već gromna zapovijed
Andrijinom jekne četom:
Nek oružje svak položi,
Povrati se domu svetom! — — —

Noć je, čamac već se vraća,
Gdje se Mirka četa stere,
Preko bistre\Drave leti
I kroz val se zmijski vere.

Sred tabora pod šatorom
Davno braća sanak sniju,
Zv'jezde nebom tiho trepte
Nevjeri se Mirka smiju.

III.

Dan je; čamac plovi Dravom;
Njim po izbor četa brodi:
Vojvoda je medju njima —
U robstvo ga kletu vodi,

Ko razjaren lav pogleda,
Nevjeri se grozit stao;
Četa vozi . . . . čamac već je
Pod Knjeginjec stari pao.

Za tren četa sa vojvodom
U sred gradske kule pane;
Za tren ode, a vojvoda
Tu u negvam' sam oстане.

Pa kad dan se mili javi,
Sjajno sunce nebom vine,
Rob se budi, negve zveknu, —
Suzica mu okom sine.

I večerom kada tihom
S neba mu se mjesec sm'ješi,

Rob ga gleda, pa pomišlja,
Kako robstva da se r'ješi.

Ispod kule Drava šumi,
Iz tog šuma pjev se čuje:
„I ti krunu dobiti ćeš;
Mirko neka sad kraljuje!“

IV,

Godine 1205.

Kraj Sljemena već je davno
Zadnji tračak sunca sjeo
I nad b'jelim Zagreb - gradom
Nadvio se noći veo.

Usred grada u palači
Na postelji čovjek leži;
Sluga udje, pogleda ga
I od strave vani bježi.

Lica su mu sva sgvrčena,
Oči mutne; kadkad zirne;
Bl'jedom rukom -- same kosti —
Kadkada se čela dirne.

Do postelje velikaši
Sjedeć' n'jemo kralja zriju

I na časak prignu glave,
Ko da teške suze liju.

Nepomično kralj počiva,
Kadkad ledni znoj ga ospe;
Luč sijevnu i po licu
Kralja bl'jede trake prospe.

Kralj se trznu i motreći,
Kako srebrn — luč mu gori,
Pridigne se; tiho, tiho
Mraznim usnam' jek prozbori:

„Brat mi krunu otet htio
I na glavu sebi stavit,
Pa je vojsku sakupio,
Na me htio njom navalit.

Al u robstvo ja ga vrgoh,
Da mi pr'jesto, čast ne skrši,
U Kneginjec -- sivu kulu, —
Što put neba smjelo strši.

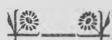
Već života luč mi gasne,
Kao cvjetak pomal' trune;
Ja ću mr'jeti, a njegov neka
Novim kraljem tad okruno!“

Rukom pr'jedje preko čela;
Htjede nešto da izusti,
Al nauznak glavom klone . . . . .
Protegne se . . . . . duh ispusti.

V.

Smrtna nova crna raka
Hrvatskoga kralja krije;
Za njim b'jedan narod tuži,
Za njim teške suze lije.

Kralj preminu, sve uminu,
A Andrija krunu primi;
S' sebe stere robstvo kletu,
S' sebe lance robstva snimi!

X. Vrba.

Vad je zemlji prvog puta ciklo pramaljeće,
Po livadam i gajevim niknulo je cv'jeće,
A rosnata, sitna, meka i zelena trava
Osula se diljem polja, šumã i dubrava.
Pjevale su prve ptice svoje prve pjesme,
Šumila su zvonka vrela, bistre gorske česme.

Vesela je bila zemlja, s tihe ljupke sreće,
Gdje ju prvog puta čarno svilo proljeće.

Osamljena, na vrh brda, iznad polja širna —
Ponosito dizala se vrba tiha, mirna;
Upravne je put nebesa ispružila grane
I gledala sa visoka na sve četir' strane
Dizala se tankovita, al bez lišća mlada,
Ko kad b'jeli snijeg sipi — ledna zima vlada. —
Al pod sobom kad zagleda u zeleno ruho:
Nedogledna polja, šume, grmlje — prije suho,
Proplakala gorke suze, pa od teške boli
Upravne je grane k zemlji savinula doli,
Plakala je toli gorko, kao nikad prije,
Al zelenim ipak lišćem osula se nije.

*

Sa visina nedohitnih, sa neba visoka
Gledao je Gospod zemlju — s rumenog iztoka. —
Gledao je prvo ljupko pramaljeće milo,
Motrio je majke zemlje okićeno krilo.
Al kad pogled na vrh brda samotnog mu pao,
Te bez lišća plačnu vrbu kada ugledao
I da k zemlji s teške tuge prignula je grane —
Smuti mu se oko žarko, u srcu se gane;
Pa odluči pre neg drugi dan b'jelit stade,
Da joj ruho zaželjeno, a od lišća dade.

*

I dok Gospod motrio je polja i livade,
Za goricom sjajno sunce tiho se ukrade;
U plavetnim visinama roj zv'jezdica sinu,
A noć gustu nad zemljicom razastrla tminu.

A kad sutra sa iztoka javila se zora,
Vrhovi se zlatit stali br'jegova i gora,
I kada se žarko sunce za planinom prenu, —
Obasulo zelen - lišće vrbu osamljenu:
Veselo je tad zirnula na sve četir' strane,
Ali nije ispružila savinute grane;
Pa i danas — prem ju lišće odasvuda kruži —
Prignute joj stoje grane, ko da nešto tuži.

XI. Mrtvačeva kost.

(Po narodnom vjerovanju).

I.

Zapalo je sunce za vrhunce,
Spustilo se veče tiho, grobno,
A srebreni iz lazura mjesec
Proli svjetlo drago i čarobno,
Sa crkvice ubave i svete
Miloj Gospi malo zvonce zvoni,

A u lugu slavujak biljiše,
Ko da drobni potočić romoni.
Nakraj sela kao b'jeli galeb,
Kad si vr'jeme na igalu krati,
Dr'jema kuća, a jedinak Dragan
Zamišljeno sjedi ispred vrati.
Mirno stoji, iščekiva maju,
Koja pošla još zorom do grada,
Da zasluži i donese kruha,
Te od crnog obrane se glada.

Čeka Dragan, ali maje nema;
Srce s straha zakuca mu jače;
Noć je vani tajna i duboka,
Pa od boli i tuge zaplače.
On bi rado u susret joj pošo,
Da joj cjelov, žarki cjelov dade,
Ali puste on se noći boji,
Jer kraj groblja proći mu valjade.

Pa kad vidje da je veće nema,
Sklopi ruke, pa se stade molit:
„Bože dragi! donesi mi maju!
Ona će mi težku glad utolít.
Oh, čuvaj je, ne daj da nastrada!
Ta kuda bih bez nje ja sirota?

Oh, čuvaj je, oh štiti ju, Bože;
Za nju evo mojega života!“
Al još ju dugo, dugo čeko,
Brišuć tople sa očiju suze,
Misleć jadan, da već maje nema,
I da samrt ledena ju uze.
Pa kad ponoć nav'jestilo zvono,
Tužni Dragan tada se osnaži;
Žarka ljubav spram majčice dobre
Bojazan mu smiri i ublaži.

I digne se, iz kućice sune,
Vijugastom uskom stazom podje,
Ali susta, kad na mala vrata
Ubogoga selskog groblja dodje.
Tu bez straha i bojazni stade;
Al kad vidje, da još maje nema,
Na travu se sitnu, meku spusti,
Pa od boli i gladi zadr'jema.

II.

U to bl'jedog nestalo mjeseca,
Nebo tmasti prekrili oblaci,
A na zemlju, prije obasjanu,
Spustili se crni, gusti mraci.

Svud tišina, samo kadkad sova
Tužno hukne iz šupljine koje,
A na groblju kao orijaši
Mrki, sjetni jablanovi stoje.

A kad zadnje nestalo zvjezdice
Sa tog neba i vedra i plava
I sve crni oblaci prekrili,
Zaigrala na grobovim trava . . . .
I na časak svi se otvorili,
Iz njih mrtvih izmilile sjene,
Pa će obhod dugi da učine
Sred te noći duboke i snene.

Tužno tiho jedan drugog sl'jedi,
Držeć tanku bljedoliku sv'jeću,
Sjetna lica i hladna pogleda
Oko groblja šutljivo se kreću.
Niz ramena svakome je pao
Plašt bijeli poput gorskog sn'jega,
A pjesma im turobne i sjetna
Tajinstvena kroz noć se razl'jega.

Na glas njine turobnice pjesme
Mali Dragan oda sna se prene;
Licem mu se bolna strava proli,

Kad ugleda neizbrojne sjene,
I diže se, da će milom domu,
Ali pred njim mrka sjena stala,
Primila ga za malu ručicu
I goruću svijeću mu dala.

Loš im tužna drhtala je pjesma
I tihim se preljevala zrakom,
Loš neizbroj plamsalo je svijeća
Tim ponoćnim, crnim, gustim zrakom,
A kad opet svi na groblje pali,
Pjesme, sv'jeća nije bilo više;
Nestalo je ponoćnijeh sjena,
Sve u mračne grobove se skriše.

I opet se smirili grobovi
Poput sjetna i snuždena roblja;
Osta Dragan samac lijuć suze,
Osta samac podno tihog groblja;
Pa kad mile sjetio se majke,
Ljuta bol mu srdašce prožeže,
I ugasis goruću si sv'jeću,
S njome svojoj kolibi pobježe.

A kad na prag kolibice stao,
Minula mu srce bolna strava,
Misleć da se povratila majka,

I umorna da već slatko spava — —
Pa jer znao, da ga ljubi žarko
I da za njeg u sav mah se trudi,
Tihano je otvorio vrata,
Spavajuću možda da ne zbudi.

A kada je našao da sniva,
Na koljena mladjan je kleko
I pred likom Božije majčice
Za nju toplu molitvu izreko,
A kad svetu dovršio molbu,
Svom ubogom krevetu pokroči,
Na nj se s'rvan i umoran baci,
A sanak mu trudne sklopi oči.

III.

Žarko sunce visoke vrhunce
Prvim svojim pozlatilo trakom,
Rosnato je zamirilo cv'jeće,
Mala ševa vinula se zrakom.
Snivao je Dragan, al kad sunca
Topli trak mu poljubio lice,
Digao se, pa je otrčao
Do kreveta milene majčice.

A kad htio cjelov da joj dade,
Mladjan je zaplakao ljuto,

Videći joj ugasnule oči,
Milo lice ukočeno žuto.
I kleko je do majčice mrtve,
Molio je roneć vrele suze,
Sto sad sinja osto je sirota
I što majku smrt nemila uze.

Pa je pošo po svjećicu onu,
Sto mu mrka podala je sjena,
Da za dragu zapali ju majku
I postavi do uzglavlja njena;
Al netom je uzeo u ruke,
„Mrtvačeva kost“ je samo bila:
Nju mu noćas pod seoskim grobljem
Darovala mrtva majka mila.

XII. Priča.

Đrovrgo se
Zapad u rubine,
Tone sunce
Morske u dubine.
Zefir lišćem
Tresne kadikada,
A na zemlju

Prvi suton pada.
Siju zv'jezde
Sa lazura bajna,
A ruka ih
Neka množi tajna;
Ljeskaju se
Na dno mora snena,

Kao oči
Čarobnih Sirena.

*

Mali Mile
Na postelji spava,
Kano oganj
Žari mu se glava.
Leži Mile,
S boljetice huče;
Majčica mu
Kano golub guče:
„Spavaj, Mile!
Tvoj će anđel doći,
Moli mu se,
On će ti pomoći!“ . . .

— — — — —
Po noći je —
Malo zvonce tuče,
Jednoj majci
Toplo srce puče. — — —
Po noći je —
Malo zvonce breca,
Ko da srce
Andjeosko jeca . . .

*

Leži Mile,

Materina tuga,
Kano cv'jetak
Svenuli sred luga;
A suza mu
Na uvelom licu
Dršće nalik
Sjajnu na zv'jezdicu.

*

Prhnu golub
Iz sobice one
Put velebne,
Tajne vasiona;
A na krilu
Suza mu se sjala
Malog Mile,
Sto mu s oka pala.
Majka drhtne:
„Eno leti duša
Moga Mile,
Da raja okuša!“
A na nebo
Kada pogledala
Jedna zv'jezda
Tam je više sjala.

*

*

*

Na grobištu

Jedan humak svježi,
Pod njim Mile
I sanja i leži.
Plače majka
I uzdiše ljuto,
Suze roni
Na to cv'jeće žuto . .
A kad zv'ezda
Letne preko neba,
Tad od boli
Sva se uzkoleba;
Prekrsti se
I kraj groba klekne,
Do tri puta
Žalobno ajmekne. —
Ide vr'jeme — —
Jednog zimskog dana
Došla grobu
Oka zaplakana.
Zagrlila
Mramorno propelo,
Tu da plače
I da moli vrelo
Al krst kako
Onaj obuhvati,
Oči sanak

Zaklopi joj zlati — —
U to sn'ježak
Lepršati stao
I halju joj
Bjelanu satkao.
I tu osta
Kano stup od leda, —
Pa ni danas
Otrgnut se ne da
Tek kad sunce
Za planine zadje,
Mrak se spusti,
Tamna noćca sadje;
Okolo groba
Dva goluba krile:
Duša majke
I maloga Mile.
A kad zora
Zarudi s iztoka,
Sunce plane
Sa neba visoka,
Pukne ploča
Vrh onoga groba —
Tu se smire
Golubića oba . . - .

XIII. Ukleti knez.

I.

Dubokoga mora tik gorski puko klanac,
Koga s obje strane još gvozden paše lanac:
Sve ti kaže da je grad tude stao davno,
Kog vremena oštar zub zemljicom je sravno.

Podno grada propalog bl'jedo leži groblje,
A po njemu grobovi, tužni kao roblje,
Vrh njih dnevno križevlje još i danas tuži
Nad umrlim, gdjeno ih grobna tama kruži.

A na tornju ponoć kad malo zvonce tukne,
Čut je neki bolni glas, ko da sova hukne;
Konja čuješ kopito, da sve zemlja ječi,
A oružje ubojno potreskuje, zveči.

Konj je mjeden; na njemu vidjeti je kneza,
I on mjeden, da te sveg grozna hvata jeza;

Na glavi mu kalpak zlat, čudesno se ljeska,
 O bedrici oštar mač ubojito treska,

I dok zora ne cikne sa istoka rujna,
 Jaši kneže mjedeni preko groblja nujna;
 A kad nebo zorica obasja, pozlati,
 U more se duboko s konjem sunovrati,

Svake noći mjeden knez na konjicu igra,
 Kao da ga goni lav il okrutna tigra. —
 Ali odkle sjene te u to doba niču?!
 Ne plaši se, pobro moj, drevnu slušaj priču.

II.

U vilinsko doba knez vladao je silni,
 Uza nj žena kao cv'jet, pram joj bio svilni.
 U raskošnim dvorovim trajali su dane,
 Ne znajući za boli, nit za srca rane.

Ali jednog dana baš kad plameno sunce
 Prvim tracim obsjalo gore i vrhunce,
 Potuži se kneginja da ju silno boli
 I da ljuta teška bol ne će da utoli.

Vrača zove sjetan knez nek kneginju l'ječi,
 Nek u uho šapće joj tajanstvene r'ječi. — — —

Al kad vidje mudri vrač da ništ ne pomaže,
Obrnu se knezu, pak stade da razlaže:

„Tamo, mili kneže moj, iza brda sivi'
Sa jedincem majčica nejakijem živi;
Krvu daj mi njegove, — veseo ćeš biti —
S te će krvi knjeginja odmah ozdraviti!„

Vodi kneže sluga množ put vrletnih strana, —
A kad pali pred domak dvoje sirotana:
Uhvatiše sinčića, odrube mu glavu,
Pa tad krvcu skupiše, što pala na travu.

Nose sluge veselo, nose krvcu rujnu
I vraču ju dadoše za kneginju nujnu. —
Al čim krvlju stao vrač nevinom da kropi,
Za uvijek knjeginja modre oči sklopi, —

III.

U gorici zelenoj čut je bolne glase —
Plače majka sinčića, guli crne vlase;
Na grobu mu preranom uvijek počiva,
Sadi cv'jeće mirisno, gorke suze liva.

Tuži majka žalobno da te hvata jeza
I tužeći proklinje okrutnoga kneza
Pa kad jednom grimiz svoj stala sipat zora,
Uputi se plačući put kneževa dvora.

Netom tamo ugleda kneza, a na hatu,
— O bedri mu britki mač, kalpak sav u zlatu, —
U srcu joj zavrije, strašnu kletvu pusti — — —
I u isti časak sve pred njom to opusti.

Nesta krasnih dvorova, osta samo lanac,
Koj i danas paše još onaj gorski klanac; —
Ali drhtne isti mah, ko od strašna leda
Kada kneza i konja: — mjedene ugleda.

Al da lakše bude joj oči k nebu krene
I želja joj poleti diljem vaselene:
Nek se mjeden knez i konj u to more skriju,
A tek noću grobištem turobnim obiju.

I od toga doba još i danas se vlači
Po tom groblju uklet knez kad se zemlja smrači;
A kad nebo zorica obasja, pozlati,
U more se duboko s konjem sunovrati.

Tek kad lanac — priča puk — odjednom popuca
I knez mjeden prestat će grobljem da s' potuca;
Konja pod njim nestat će, — i onoga danka
Iz dugoga i teškog prenut će se sanku. —

XIV. Nada.

Motto : ..Divna zv'jezdo našeg žića odi,
Komu tvoji neznani su čari ?
Tko se rodi kom ti ne ugodi,
Tko l' ostari. kog ti ne prevari ?

Petar Preradović.

Ginule su prve zv'jezde s neba plava,
Osula se prvom rosom meka trava.
Pozdravio prvog puta zemlju sanak,
A s iztoka obasjo ju vedri danak.
Poskočilo iza gora žarko sunce,
Zlateć polja, zlateć gore i vrhunce.
Ostaviše drobne ptice gn'jezda mila,
Plavetlom razn'jela ih laka krila;
Vijao se k nebu miris prvog cv'jeća,
Kad je jošte cv'jet grlila rajska sreća,
A sa neba gledao je silni Bože,
Životvorna njegovna desna, što li može!

*

Cvjetnom stazom u čarobnom otom trenu,

Šetala se prva Eva po Edenu.
Crne oči sijahu joj ko dva kama,
A uvojci zlatili se zlatnih prama.
Lepiri je zlatokrilni odsvud kruže
I na lice dolijeću ko na ruže.
Po cvjetnatoj stupala je nogom stazi,
Pazeć stvorak koj nevini da ne zgazi.
Stresala je bisernatu tihu rosu,
Što se lišćem i drvećem sjajna osu;
Motrila je u busenku ljubičice
I hvatala rukom plahe lepirice.
Dirala je orošeno stidno cv'jeće,
Opojena divnim miljem rajске sreće.
A kad voćki „zla i dobra“ tiho pridje,
Sva protrnu, kad demona na njoj vidje:
Sve joj licem ubljednuše redom ruže,
A vesele oči joj se istom stuže — —
I ko plaha srna htjede da poteče,
Al joj demon sa drveta ljubko reče:
„Gle jabuke na drvu tom,
Ko zora se rumene.
A moć im silna; jedinom
Iz sna ti um se prene.
Pod njenom rujnom korom da
Slast ugodna se skriva.
Tko mojih jede jabuka,
Taj Njemu sličan biva!“

„„Ja ne sm'jem jesti voća tog,
Bog strogo mi zabrani;
Napastovanja zato svog
Istog se časa mani!
Izgubila bi za uv'jek vrt,
Podnosila sve muke —
I grozna bi me snašla smrt,
Tek jedne rad jabuke!““

„Gle jabuke na drvetu tom,
Ko zora se rumene!
A moć im silna; jedinom
Iz sna ti um se prene.
Uberi jednu, jer u njoj
Uživati ćeš čisto.
Iz sna će prenut duh se tvoj, —
Ko On ćeš znati isto!“

„„Da pravo zboriš! Drva tog
Plod rumen je ko zora;
Kad mami pogled oka mog,
Sladokusan biti mora.
Stog možda da je plod nam taj
Zabranio On jesti,
Da um nam nebi steko sjaj
I Njegve bili sv'jesti!““

Pa podiže tad ko snijeg gore ruku,
I ubere sa drveta tog jabuku.
Duša joj se s njene slasti sva razblaži,
Pa poteče da Adama svog potraži.
A kad pol ju već pojela tad ga nadje,
Gdje još spava čempresovo u zahladje.
Na oči mu zaklopljene cjelov spusti,
A prvi ga slatki sanak istom pusti.
I dade mu pol jabuke, pa s' nasmj'ješi, —
On ju primi i zagriže, te . . . . . sagra'ješi!!

Gromom planu plamenitim vječno nebo,
Za oblacim sakri lice sjajni Febo.
Planu nebo i u svojoj prvoj tuzi
Oskvrnjenom nad zemljicom tad prosuzi.
A kerubin sašav mačem od plamena
Prve ljude mah protjera iz Edena,
Pa se stavi stražit stražu ispred vrati,
Za uv'jeke da im ući u nj zakrati. —
Al' gdje nogom svojom svetom kerub stao,
Plavetni je ondje cv'jetak iznikao.
Zefir blagi raznio mu miris širom
I zemljicom oskvrnjenom i svemirom.
Uzdisalo svuda cv'jeće vrtom majskim,
Za njegovim milmirisom divnim, rajskim,
I lepiri mali stali da ga traže,

Da na nj stanu, krila na njem da osnaže. —
Zalud bilo cv'jeću milo uzdisanje,
Zalud bilo lepirima prol'jetanje,
Sagledat ga ne mogoše, jer pred rajem
Cvjetao je i javljo se uzdisanjem.
Pokraj cv'jetka prognani je Adam plako,
Plavetnih mu latica se kadkad tako
I suzam ga svojim toplim zal'jevaao,
Da sirotan ne bi tude još usao. — — —
Grmilo je jošte nebo božjim gnjevom,
A pred vratim Adam plako s prvom Evom.
Pa na jednom Eva roneć gorke suze
Smrknutome svom Adamu zborit uze:

„Ded kaži, mili družo moj!
Što sad ćemo bez raja?
Uz vrelih suza neizbroj
Sred ovog pustog kraja?!
I otaj cigli cv'jetak tuj
Gle! tužno k zemlji klone.
Usahnuti mu ne daj, čuj!
Nek na nj se suze rone!“

„„Na jedan sami Njegov mig
U Eden ćemo biti,
Prokletstva s nas će pasti žig,
Viek sretno ćemo viti!

Iz suza će nam svanut dan,
To dugo trajat ne će;
Ispuniti će se naš taj san
I zirnute sunce sreće!““

„Oh, kako miri cv'jetak taj,
Ni Eden ljepšeg nema!
Al tužan li je suze sjaj,
Kad na njem tiho dr'jema.
Nu čim ga vjetra krene dah
I s njega suze vrcu,
Zamiri jače, pa mi mah
U grudi lakše srcu!“

„„Oh, kako miri cv'jetak taj,
Ni Eden ljepšeg nema!
Al tužan li je suze sjaj,
Kad na njem tiho dr'jema. —
Kad širom prospe milmiris,
Na grud mi sreća sjeda,
I gledajuć mu plavi lis',
Već plakat mi se ne da!““

Dok im govor pun utjehe tako teko,
Zaplavi se širni obzor na daleko;
Nad njima se mrko nebo porazvedri,
Na lazurnim sunašce mu sine njedri'.

Planu zapad sav u ruju grimiznome,
Ljubeć gorde vrhe gorju visokome. —
Lahor blagi c'jelim krajem začarlija
I plavetnim onim cv'jetkom tad zanjija.
Stresnu s njega prvih ljudi prve suze.
Pa im čudnu tada priču pričat uze:

„Prhnuo je lepir zlat
Prhnuo je širom,
Za njime se tisno brat
Modrijem svemirom.
Tražili su sreće cv'jet,
Na kom rose nema
I obašli cio sv'jet
Umorni posvema.
A kad stao crni mrak,
Da se zemlje prima,
Rekao im andjelak,
Da tog cv'jeta ima.
L'jetali su dugo još
Širokijem sv'jetom,
Al im poso bio loš
Kad ga našli netom:
Drhtao je na njem blist,
Ko alemim krašen,
Svaki mu je bio list
Suzama nakvašen!“

Već i zapad ubl'jedio, žarko sunce
Ostavljalo polja, more i vrhunce;
Pa još jednom, ko na pozdrav jače sinu
I za modrim planinama tad uminu.
Pade zemljom milo, sivo predvečerje,
Čarni mjesec prosu svoje svud biserje.
Tad im lahor suzno lice poljubio,
Poljubio pa netragom odletio.
Sl'jetao je na saneno šarno cv'jeće
Pričao mu redom priču prazne sreće. — —
A Adam je jošte plako nad tim cv'jetom —
Nad svojom je naricao sudbom kletom, --
I htio je s plačnom Evom da očaja,
Sred neplodnog i pustošnog otop kraja,
Ali u to silni Tvorac pred njih pade
I plaćućim utješljivo zborit stade:

„Sagr'ješili ste, jeduć plod
Sa zabranjena drva,
Sad vaj u cio vaš se rod
Ušuljo poput crva.
Podgrizat će mu srce v'jek
I njegove sve slasti;
Pregorku suzu lit će tek,
A zatim u grob pasti.
Al zdvajati vam ne ću dat,
Kad budete gledali,

Gdje sanak vam se ruši zlat
I sveti ideali;
Stog, eto, vama otaj cv'jet,
Koj miriti će diljem
I ne ćete svoj udes klet,
Opojeni mu miljem.
Dočarat znat će vama raj,
On snage će vam dati,
Stišavat vaš će teški vaj — —
A „nada“ će se zvati!
Jer suze na njeg pala kap,
Stog vjekoma će biti
Stan njegov gorskih suza slap,
Da, tu će život viti.
Još jednom gled'te cv'jetak taj,
Dok sa njeg suze vrce,
U drugi ću ga smjestit kraj, —
U ljudsko bolno srce!“

To doreče Bože dragi i odleti
Po mjeseca biser-zraki u raj sveti,
Gledao ga Adam s Evom bolno, milo.
Dok ga nebo puno zv'jezda nije skrilo.
U oku im treptila je suza sjajna,
Ko na svodu azurnome luna bajna;
Al kako im bolna suza s lica pade,
Pred njim cv'jetka plavetnoga ponestade,

I stadoše opet plakat, naricati
I stadoše opet cvilit, uzdisati,
Pa kad bol im stala srcem da kidisa,
U grudi im oni cv'jetak zamirisa.
I kroz kišu suza, što im okom sjaše
Izgubljeni čarni Eden ugledaše.
Jedno drugom posrkaše vrele suze,
A slatka im nada srce tad obuze. — —

Je l' im jad se povratio u veselje,
Je su l' im se ispunile tople želje?
Je su l' srcem dostignuli svoga cilja,
Je su l' opet sred edenskog bili milja?
Da li im se ostvariše sancu zlati?!
Oh, al to je mučno, Bože, vjerovati!

*

Sve je prošlo! -- Nestalo je davno kraja,
Što je nekad cvao usred zemskog raja;
Al i danas u po plača, u po sm'jeha
Osjećamo groznu sudbu s prvog gr'jeha.
L'jevaju se gorskih suza mirijade,
Ogrijane na grudima slatke nade.
Zlatni sancu sve padaju niže, niže,
A slatka ih tek u duši nada diže.
Gine ljubav kano cv'jeće, sunce pada,
Al prividno pridiže ih pusta nada,

Na svom nebu svatko svoju zv'jezdu traži,
 Da ju nadje, muke pod njom da ublaži;
 Pa ju traži i oblačja usred gusta,
 „Naći ćeš ju!“ jer mu šapće nada pusta.
 I u otoj praznoj nadi tiho mrije,
 A da zv'jezdu na obzorju ne nazrije;
 Tek mu bljesne povrh njegva vlažna groba
 I sve trepti, ko da veli: „Sad je doba!“
 Al to nije zv'jezda nade, to je suza,
 Na samrtnom što mu času s lica spuza.
 S njene boli Duh se velji tad raznježi,
 Pa ju medju zlatne zv'jezde ubilježi.
 I u grobu dokle mrtvac slatko spava,
 Za njim sjajna zv'jezda hlepti, podrhtava,
 I tako je svim smrtnicim usred nade —
 Čudno li nas nebo mudro varat znade!

XV. Dva vijenca.

Motto: „U koji dan budete jeli od ovoga voća, otvorit će se oči vaše i bit ćete kao bogovi.“

Zmija: Knj. Mojs. I. pog. III. red 5.

„U znoju lica tvojega jesti ćeš kruh, dok se ne povратиš u zemlju od koje si uzet, jer si prah i u prah ćeš se obratiti.“

Bog: Knj. Mojs. I. pog. III. red. 19.

Rudila je vedrim nebom prva zlatna zora,
Cjelivajuć širna polja i vrhove gora.
Sipala je grimiz rujni i biserje drago
I budila iz sna cv'jeće, drveće i blago. —
Prenuo se sitni cv'jetak rastvorio čašku,
Drhtnuo je zelen listak na tihanom dašku,
Zariknuo gordi lave, zapjevale ptice,
A lepiri šarni pali na prve ružice. — —
Divotno je i čarobno bilo onog danka,
Prva zora kad iz prvog prenula se sanku.

U Edenu a u hladu gorostasnog kedra,
Štono glavu poispeo čak do neba vedra,
Kud izniklo plavo cv'jeće ljubičica sama
Ljuljao je prvi sanak prvoga Adama.
Nad njim kedar razavio svoje guste grane,
Da od rose obrani ga srebrene i rane,
A u granju bujnome mu slavuj ušutio,
Da biglisom ne bi vedar san mu pomutio. —
Snivao je prvi Adam; — rudila je zora
Cjelivajuć širna polja i vrhove gora,
Sipala je grimiz rujni i biserje drago
I budila iz sna cv'jeće, drveće i blago.
I sve davno podiglo se — zab'jelio danak
Samo Adam još je snivo preugodni sanak
A kraj njega ležala je kora od jabuke,
Štono mu je jučer Eva tisnula u ruke:
Svjerovaše da će time božjih tajna šumu
Lako biti odgonenut njihovome umu.

Sa rajskih divnih vrata od bisera sama
Motrio je višnji Tvorac usnutog Adama.
Smišljao je, gledajuć ga, da mu nešto dade
Što kroz sav' će v'jek ga pratit dok u grob ne pade.
Smišljao je Tvorac, kako da ga kazni v'jekom,
Što mu duša zaplivala teškog gr'jeha r'jekom.
Pa tad svoga do pr'jestolja kao mjesec b'jela

Dozove si svetim glasom dva svoja andjela.
A kad rajski andjelići do njega potekli
I svetoga puni straha pred trunom mu klekli,
Dva im v'jenca dao Bože ali čudnovata,
Pa tad stao zboriti im a na usta zlata:
„Primi, dobri moj serafe, ovaj v'jenac suza
S prvog gr'jeha što mog raja rodila ga uza.
U njemu je pusta nada sestra mu i druga.
Sleti dolje do zemljice, do Adama moga,
Koji sniva sanak usred raja zemaljskoga.
Taj mu v'jenac, suzni v'jenac, postavi u grudi,
Al tihano i nečujno da se ne probudi.
Dao sam mu čistu dušu kao sunce sjajno
I reko mu nek ju čuva, nek ju pazi trajno,
Ali mu se crna miso u glavu ušulja:
Sad mu duša kao biser sred nečista mulja.
Ubrao je plod sa drva strogo zabranjeni —
Hotio je biti ravan i priličan meni.
S tog dosudih srcu njegovom ovaj suzni v'jenac,
U njemu je bol duboka ko bezdani zdenac;
S gr'jeha svoga za života neka c'jela plače,
Dokle smrt ga, — koju on mi izazva — ne smače!“
I dohvati suzni v'jenac, serafu ga dade,
Pa se krenu kerubinu, te mu zborit stade:
„Oj kerube moj preb'jeli, ko ljljana cv'jeće!
Primi ovaj divni v'jenac radosti i sreće.

U svakome njegovom cv'jetku sreća je bezkrajna,
U svakome njegovom cv'jetku sniva radost tajna,
U svakome njegovom cv'jetku raj sam sreće pirno,
Peharom sam moje sreće svaki cv'jet dodirno.
Sleti dolje do zemljice, do Adama moga,
Koji sniva sanak usred raja zemaljskoga,
Taj mu v'jenac, sreće v'jenac, postavi u grudi,
Al tihano i nečujno da se ne probudi.
Boli sam mu odsudio, ali ipak neću
Da kroz cio vijek plače! dat ću mu i sreću!
S tog u grudi njegve stavi ovaj v'jenac bajni,
Bezkrajna je u njem sreća, ko moj raj bezkrajni;
I kad bude suze lio, kada bude plako,
Taj će v'jenac u raj stvorit njegovog srca pako;
Blažit će mu gorke muke, vedrit crne dane,
Melemno će ovo cv'jeće vidati mu rane!“
Pa tad v'jenac taj od sreće dade kerubinu,
I otvori rajska vrata, — andjeli uminu.

A kad zora ubl'jedila, za njom žarko sunce
Dodirnulo prvim tracim gore i vrhunce,
Nadjoše se onog istog veličajnog trenu
Dva andjela pred vratima čarnoga Edena.
Jednom v'jenac u rukama od suzica vreli',
Štono će ih Adam liti kroz svoj život c'jeli.
Drugi nosi bajni v'jenac, u njem bajno cv'jeće,

U svakome jedan d'jelak od velebne sreće —
I tog šalje dobri Bože Adamu gr'ješnome,
Da se kadkad i osmjehne u životu svome. —
Pa kad vrata otvorili od zemskoga raja,
Ugledali čar, krasotu diljem širnog kraja: —
Zan'jelo ih božjom rukom svud prosuto cv'jeće,
Meka trava, sitna rosa zeleno drveće.
Motrili su romoneće potoke srebrene,
Valove im prskajuće i biserne pjene.
Gledali su u grmiku pitomoga lava
I šarena mirna tigra kako tiho spava.
Slušali su milih ptica milo cvrkutanje,
Godilo im nježnog cv'jeća ljubko mirisanje.
Šetali su izpod granja punog ploda bujna,
Šetali su kraj vrelašca brza, miločujna;
Gledali su na jezeru bijela labuda, — — —
Pramaljeća prvog raskoš sterala se svuda.

*

Mnogi već su andjelići kraj divotan prošli
I drvetu od „spoznanja“ ujedared došli.
Pusto drvo razavilo pusto svoje granje,
S kog jabukâ širilo se slatko mirisanje.
Osulo se krasno drvo krasnim jabukama,
A rumenim, ko da zora ljubila ih sama.
Okolo debla ovila se zmija — demon ljuti —
Plašivo se svud obzire ko da nešto sluti;

Spustila je zeleni rep u zelenu travu,
A na rujnim jabukama prislonila glavu.
Iz oka joj pogled plije užasan i mamen,
A iz ralja razvaljenih jezik — živi plamen.
Grčevito sad se koči, sad ko trska giba,
Plamenitim hadskim okom sve okolo šiba;
I kud god joj munja — pogled na zemljicu pane,
Pokunji se bujna trava, šarni cv'jetak sa'ne
Str'jelovitim okom mirno drveće prožiga,
Sa okrajkom tankog repa po travici šviga;
Ko ranjeno zv'jere riče, nozdrvama frska,
A iz usta, ko pakao, zelen otrov prska. — —
Drhtno seraf suznim v'jencem, te žurno pospješi,
A sa debla demon mu se zlokobno nasmješi;
Od radosti grdne zube cerit tada uze,
Što Adamu Duh veliki dosudio suze.
A kad kerub v'jencem sreće htio da pokroči;
Paklenskim mu tada b'jesom zasjevnule oči;
Bolno kriknu i urliknu, pa ralje raširi,
Neizmjernu kada sreću oćuti da miri.
I sjeti se divnog raja — i sreće se sjeti,
Koju sad će kerub b'jeli Adamu pon'jeti;
Pa urliknu opet grozno s izgubljene sreće,
Čije jednom tek u raj u mirisao cv'jeće,
Al ju davno izgubio s gorde oholosti,
Kad ne htio Duh pravedni da mu gr'jeh oprosti.

A s njom i raj izgubio plavetni za v'jeke —
Sad mu stanak kud plamene vijugaju r'jeke — —
Ljuto psiknu s crne mržnje na prvog Adama,
Što tu sreću njemu daju sad nebesa sama;
Te ugledav kerubina, živim ognjem plane
I groznijem u mukama previjat se stane;
Pa na dohvat kad mu bio glavu pruži brže
I iz nježnih ručica mu v'jenac sreće trže.
Vrisnu kerub kad mu demon v'jenac otrgao,
Licem mu se bol prolila i plakati stao;
Ronio je prve suze na to prvo cv'jeće,
Što mu demon ugrabio v'jenac divne sreće.
Tek mu jedan cv'jetak samo u ruci ostao,
Nije mu ga, o radosti, demon istrgao!
Al i na tom ciglom cv'jetku kap otrovi sjala,
Iz demonskog što je prsila plamenitog zjala.
Snivao je prvi Adam, snivao je jošte,
Nije mu se dalo zbuditi, — bit će od milošte.
Aj što li je, mili Bože, u tom sanku snio,
Ranorankom kad ga zorom ostavit ne htio!?
Kroz kedrovo zelen-granje sunce se prokrade
I usnutog na Adama snop mu zraka pade,
Pa mu stade lice peći; a andjeli tada
Krilima mu načiniše ubavoga hlada,
Seraf v'jenac, kerub cvijet stave mu u grudi,
Al tihano i nečujno da se ne probudi;

Staviše mu v'jenac suza da ih za života
Neprestance lije, dok mu t'jelo krši slotu,
Kojom mu je bojak biti u svom v'jeku c'jelom,
Parajući zemlje grudi, a na suncu vrelom.
Staviše mu gorki v'jenac, staviše u grudi,
Produh velji što mu s gr'jeha za uv'jek dosudi.
U njemu su izredane bile boli, muke,
Koje će mu kinit dušu i žuljiti ruke
A u zadnjoj gorkoj suzi, što će ga i strti,
Plivalo je čudno sjeme — sjeme tajne smrti. —
I sreću mu postaviše kraj suznoga v'jenca,
Al ta sreća bila kaplja sred bezdana zdenca:
Tek jedini cv'jet staviše što je ostao,
Al i toga otrovom je demom poprskao. — —
Tada krila andjelići raširiše laka
I prhnuše munjimice put ml'ječnih oblaka.

Zbudio se prvi Adam iz sladjana sanku,
Kad je žarko sunce bilo a u pola danka;
Pa koraknuv na glatkome čelu znoj osjeti,
A u oku prva suza boli mu zasv'jesti.
I oćuti istom sada svu težinu gr'jeha, —
Dok Edenom orio se krik demonskog sm'jeha.
A o sreći, o mladosti? — Nije niti sanjo, —
Pošao je suzna oka, k zemlji glavu sklanjo.
U dno mu je srca bila zakopana sreća

I to samo jedan cv'jet od svega joj cv'jeća;
Al i na tom ciglom cv'jetku kap otrovi sjala,
Iz demonskog što je prsla plamenitog zjala, —
I grmnuše božji gromi, žarke munje bljesnu,
Uzdrhta se vječno nebo, sva se zemlja stresnu;
Ponestade žarkog sunca, ponestade dana.
Svud nad zemljom krila teška noć rastrla vrana,
Grmilo je, tutnjilo je c'jele noći tamne,
Te kadkad ju prosjecao bljesak munje plamne.
A kad sutra ranim jutrom mrke kroz oblake
Protisnulo sjajno sunce svoje zlatne zrake,
Plamnim mačem kerub tada u raj zemski sašo,
A Adam se s plačnom Evom pred vratima našo.

*

Minuli su u nepovrat dugi, dugi v'jeci,
Netragom se izgubili u vječnosti r'jeci,
Izčezli su, ko što alem u plamenu svrši, —
Al nad c'jelim ljudstvom danas isti sud se svrši, —
Netko plače i nariče nad ledenim grobom;
Netko plače što mu srce izranjeno zlobom;
Netko plače i uzdiše za koricom hljeba;
Netko plače, što ga tako prst vječnoga neba;
Netko plače, što mu sunce slobode ne sije;
Netko plače, što nepravda i b'jeda ga bije. —
Na koraku svakom sretlaš zaplakano oko,
Danas suzom bol se blaži u srcu duboko.

Sa svih strana orkan ljuti, sa svih strana sloti,
Ljudski život danas tek je — krvava Golgota;
A sreća mu ko meteor samo kadkad sine, —
Časkom ljudsko srce smiri, časkom, --- pa umine.
O ta čemu i ta sreća, kad već prvog dana
Demoniskijem crnim jedom bila otrovana!!

Gdje je što.

1. Pjesma	Strana	3.
2. Lijer	"	6.
3. Bajam	"	7.
4. Sreća	"	8.
5. Lepiri	"	10.
6. Smilje	"	12.
7. Majčine suze	"	14.
8. Ružica	"	18.
9. Andrija i Mirko	"	20.
10. Vrba	"	27.
11. Mrtvačeva kost	"	29.
12. Priča	"	35.
13. Ukleti knez	"	38.
14. Nada	"	42.
15. Dva vijenca	"	53.

- R. F. Magjer*: „**Slavice**“. Pjesmice i pripovijesti (izvorne) za mladež. Sa mnogo lijepih slika ukrašeno — Osiek, 1905. Lijepo uvezano . . . . . K — 80
- R. F. Magjer*: „**Presadi**“. Pripovijesti i pjesmice za mladež od njemačko-čeških pisaca. — Osiek, 1905. Lijepo uvezano K — 80
- R. F. Magjer*: „**Za cvjetne mladosti . . .**“. (Najnovije djelo!) Pripovijesti i pjesme (izvorne) za mladež — Osiek, 1905. Lijepo uvezano . . . . . K — 80
Sjajno uvezano u platno sa zlatnim natiskom . . . . . K 160
- R. F. Magjer*: „**Porivi . . .**“. Izvorne pjesme (epske i lirske). — Osiek, 1905. K 120
- F. Sudarević*: **Pripovijetke za mladi svijet.** . . . . . K — 70
- F. Sudarević*: **Svadbene neprilike.**
Šala u jednom činu . . . . . K — 50
- J. Sačer*: **Dom i škola.** . . . . . K — 50
- Stj. Širola*: „**Almanak za mladež**“. Zbirka pjesama i pripovijedaka od hr. oml. pisaca knj. I.
- A. Makale*: „**Jorgovanke**“ Legende i balade. Pjesme za hrvatsku odraslu mladež.
- Jelica Belović-Bernadzikowska*: „**Hrvatski narodni vezovi**“, (sa sedamnaest originalnih slika).

Sve ove knjige dobivaju se u nakladnoj knjižari
Ljudevita Szeklera (Osiek, gor. grad).

886.2-1

MAK

i

TISKARA LJUDEVITA SZEKLERA,
Osiek, gor. grad, Dessatijeva ulica.